

LANZA, B.,
V. CAPUTO,
G. NASCETTI &
L. BULLINI, 1995.
Morphologic and
genetic studies of
the European ple-
thodontid salaman-
ders: taxonomic in-
ferences (genus
Hydromantes).
Museo Regionale
di Scienze Naturali
Torino.
Monografia XVI
ISSN 1121-7545 /
ISBN 88-86041-
10-1
366 pagina's,
124 figuren (waar-
van figuur 65 t/m
124 kleurenfoto's),
34 tabellen.
Prijs: 150.000 lire
+ verzendkosten
(ca. f200,-).

BOEKBESPREKING

Deze publicatie bevat de resultaten van een groot aantal studies naar de verwantschap tussen de verschillende soorten Europese grottsalamanders (*Hydromantes*). Er wordt aangekondigd dat *H. strinatii* - naast *H. ambrosii* - als aparte soort erkend moet worden. Dit wordt elders op grond van moleculair onderzoek bevestigd (NASCETTI et al., 1996). Daarmee komen we in Europa op zeven soorten grottsalamanders waarvan er drie op het vasteland zijn te vinden (*H. strinatii*, *H. ambrosii*, *H. italicus*) en vier op Sardinië (*H. genei*, *H. flavus*, *H. supramontis*, *H. imperialis*). Dit boek behandelt zes soorten (*H. strinatii* wordt nog als vorm of ondersoort behandeld binnen *H. ambrosii*). Per soort treft men een diagnose aan, een beschrijving, de bloedkenmerken, het karyotype, de verspreiding, de morfologische variatie, de genetische variatie, de classificatie van ondersoorten en al wat bekend is over de voortplanting. Alle voormalige ondersoorten van zowel *H. ambrosii* als *H. italicus* worden in deze publicatie naar het rijk der fabelen verwezen. De populaties alsook de individuen per populatie zijn namelijk zo variabel in kleur en morfologie dat het onhoudbaar is om ze als ondersoorten te beschrijven. Dit hebben de auteurs met genetisch onderzoek bevestigd. Opvallend is dat de auteurs voor de Europese grottsalamanders weer de naam *Hydromantes* hanteren terwijl in de Europese literatuur van de laatste jaren de naam *Speleomantes* al goed ingeburgerd was. Zelf geven ze als argument dat de Internationale Commissie voor Zoölogische Nomenclatuur waarschijnlijk de suggesties van SMITH & WAKE (1993) zullen aanhouden om de Europese soorten *Hydromantes* te blijven noemen. In het Bulletin of Zoological Nomenclature is als gevolg van dit voorstel een felle discussie losgebarsten over dit onderwerp (zie o.a. DUBOIS, 1995; SALVIDIO, 1995). In 1997 heeft de commissie echter aangegeven niet de suggesties van SMITH & WAKE (1993) te volgen (ANONYMUS, 1997). Het comité heeft er voor gekozen om *Spelerpes platycephalus* Camp, 1916 als type voor het (Amerikaanse) genus *Hydromantes* aan te wijzen, zodat voor de Europese groep de naam *Speleomantes* vrijkomt. Maar zowel *Hydromantes* als *Speleomantes* mogen worden gebruikt voor de Europese soorten. Men mag echter verwachten dat de naam

Speleomantes de overhand zal gaan krijgen. Er is reeds een losse lijst van correcties en addenda toegevoegd die vooral op vertalingsfouten lijken te berusten.

Het boek geeft ook een determineersleutel. Maar de auteurs merken zelf op dat je zonder dat de vindplaats van het dier bekend is nauwelijks iets met de sleutel kunt beginnen. Maar ja, als je de vindplaats weet kun je natuurlijk aan de verspreidingskaarten zien welke soort je in handen hebt. De sleutel lijkt dus overbodig. De enige soort die van alle andere soorten duidelijk te onderscheiden is, is *H. imperialis* die een opmerkelijke geur schijnt te hebben.

De schrijvers vermelden zelf dat een deel van de foto's niet van perfecte kwaliteit is. Persoonlijk vind ik dat het wel meevalt. Vooral de veelheid aan foto's van bijvoorbeeld *H. strinatii* (die in de rest van het boek als *H. ambrosii* (*strinatii*) wordt behandeld) laat wel duidelijk zien dat de variabiliteit binnen deze soort enorm groot is. Nu begrijp ik zelf goed dat er zo vaak verwarring is geweest over soorten en ondersoorten.

Jammer vind ik zelf dat men niet meer over de ecologie van deze dieren heeft opgenomen. Die verbreding had er voor kunnen zorgen dat het boek interessant wordt voor een breder publiek. Voor de gemiddelde Lacerta-lezer lijkt mij het boek niet zo interessant. Vanwege het ontbreken van ecologische gegevens zal dit boek ook voor de meeste salamanderliefhebbers niet een echt waardevolle aanvulling op hun boekenplank zijn.

Overigens vallen al deze dieren onder de wet BUDEP, zodat het houden ervan zonder ont-heffing niet mogelijk is.

LITERATUUR

- ANONYMUS, 1997. Opinion 1866. *Hydromantes* Gistel, 1848 (Amphibia, Caudata): *Spelerpes platycephalus* Camp, 1916 designated as the type species. Bull. zool. Nomencl. 54: 72-74.
- DUBOIS, A., 1995. Comments on the proposed conservation of *Hydromantes* Gistel, 1848 (Amphibia, Caudata) by designation of *Salamandra genei* Temminck & Schlegel, 1838 as the type species. Bull. zool. Nomencl. 52: 340-342.
- NASCETTI, G., R. CIMMARUTA, B. LANZA, L. BULLINI, 1996. Molecular taxonomy of European plethodontid salamanders (genus *Hydromantes*). J. Herpetol. 30: 161-183.
- SALVIDIO, S., 1995. Comments on the propo-

sed conservation of *Hydromantes* Gistel, 1848 (Amphibia, Caudata) by designation of *Salamandra genei* Temminck & Schlegel, 1838 as the type species. Bull. zool. Nomencl. 52: 339-340.

SMITH, H.M. & D.B. WAKE, 1993. *Hydromantes* Gistel, 1848 (Amphibia,

Caudata): proposed conservation of *Salamandra genei* Temminck & Schlegel, 1838 as the type species. Bull. zool. Nomencl. 50: 219-223.

Sergé Bogaerts
Honigbijenhof 3
6533 RW Nijmegen

ROGNER, M., 1995. **BOEKBESPREKING**

Schildkröten I.
Heidi Rogner-
Verlag,
Hurtgenwald.
ISBN 3-9804403-
0-3
192 pagina's,
120 kleurenfoto's,
6 tekeningen
Prijs: ca. f 85,-

Schildkröten I behandelt uitsluitend de families Chelydridae (Bijtschildpadden), Dermatemyidae (Midden-Amerikaanse Rivierschildpadden) en Emydidae (Moerasschildpadden). Bij het doorbladeren maakt de uitgave door zijn mooie lay-out en zijn overzichtelijke indeling een uitstekende indruk. De vele kleurenfoto's zijn op klein formaat afgedrukt maar ze zijn van hoge kwaliteit. Dit boek is het eerste uit een serie van twee delen. Het tweede komt dit jaar uit.

Schildkröten I bestaat uit twee grote delen. Het eerste deel beslaat dertig bladzijden en hierin worden in twee hoofdstukken onderwerpen zoals het skelet, de ademhaling, de zintuigen, de voortplanting, de lichaamstemperatuur, de eventuele overwintering en het voedsel bondig besproken. Ook het houden van schildpadden in verschillende types van terraria wordt aangesneden.

In het uitgebreide tweede deel worden van elk genus van de drie bovenvermelde families alle (sub)species kort vermeld en de meest in gevangenschap gehouden soorten worden bondig besproken. De auteur slaagt er in om, ondanks de beperkt beschikbare ruimte, veel nuttige informatie over de verspreiding, het houden en de voortplanting van deze schildpadden in gevangenschap, op begrijpelijke wijze te bundelen. Het boek vertoont ook enkele negatieve aspecten. De door SHEALY (1976) bestudeerde schildpaddenpopulatie behoort tot de in 1992 beschreven soort *Graptemys ernsti* en niet tot *Graptemys pulchra* zoals toen ten onrechte werd aangenomen (ERNST et al., 1994). De meeste tekortkomingen bevinden zich echter in de literatuurlijst. Het artikel van ZWARTEPOORTE (1986) over *Cuora flavomarginata* dat in 1991 woordelijk herdrukt werd in het eerste deel van de jubileumuitgave ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van Lacerta (ZWARTEPOORTE, 1991), wordt tweemaal geciteerd. Blijkbaar

heeft de auteur niet gemerkt dat het een herdruk is ondanks dat dit duidelijk vermeld staat. Stordigheden zoals taalfoutjes, een niet steeds correcte alfabetische rangschikking en het ontbreken van sommige leestekens zijn niet goed te praten, maar zijn nog maar een kleinigheid vergeleken met een andere onvolkomenheid. De auteur schijnt namelijk geen kaas gegeten te hebben van het opstellen van een bibliografie. Hij weet blijkbaar niet dat alle artikelen die in de tekst geciteerd worden ook in de literatuurlijst opgenomen moeten zijn. Zo ontbreken er meer dan dertig referenties. Begrijp wie kan! Nochtans is, en zeker in dit soort boeken, de bibliografie een uiterst belangrijk onderdeel omdat de lezer hiervan moet kunnen uitgaan om meer gedetailleerde informatie te vergaren.

Als besluit zou ik willen stellen dat dit boek door zijn inhoud vooral nuttig kan zijn voor de beginnende schildpaddenliefhebber. Het meer gericht zoeken naar specifieke gegevens over het verzorgen van deze dieren wordt spijtig genoeg erg bemoeilijkt door de zeer gebrekkige literatuurlijst.

LITERATUUR

ERNST, C.H., J.E. LOVICH & W. BARBOUR, 1994. Turtles of the United States and Canada. Smithsonian Institution Press, Washington.

SHEALY, R.M., 1976. The natural history of the Alabama map turtle, *Graptemys pulchra*, in Alabama. Bull. Florida State Mus., Biol. Sci. 21: 47-111.

ZWARTEPOORTE, H., 1986. Verzorging en kweek in het terrarium van de Geelrand-waterdooschildpad (*Cuora flavomarginata*). Lacerta 44: 82-85.

ZWARTEPOORTE, H., 1991. Verzorging en kweek in het terrarium van de Geelrand-waterdooschildpad (*Cuora flavomarginata*). Lacerta 50: 56-59.

Jef Nijs
Vaardijk 137
B-1981 Hofstade